

*До разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 08.051.134
Дніпровського національного
університету імені Олеся
Гончара*

**Рецензія на дисертацію
Кирпаня Богдана Володимировича на тему «Правове
регулювання припинення підприємницьких товариств та
господарських об'єднань за законодавством України та
Європейського Союзу», поданої на здобуття освітньо-
наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08
«Право» зі спеціальності 081 «Право»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Актуальність теми дисертаційного дослідження Кирпаня Богдана Володимировича зумовлена системними змінами у сфері приватноправових засад регулювання підприємницьких відносин, які відбуваються в Україні в умовах послідовної інтеграції до європейського правового простору. Питання припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань набувають дедалі більшої значущості не лише у зв'язку з правовими реформами, але й через зростаючі економіко-правові ризики, пов'язані з недосконалістю процесів ліквідації та реорганізації юридичних осіб, можливими зловживаннями з боку суб'єктів господарювання, а також необхідністю забезпечення належного рівня гарантій для учасників правовідносин, зокрема кредиторів.

Дослідження містить комплексний аналіз національного та європейського законодавства у сфері припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань. Автор запропонував теоретично обґрунтовану періодизацію розвитку законодавства як в Україні, так і в Європейському Союзі (далі – ЄС), виокремив особливості сучасного правового регулювання у кожній із систем. Суттєвою перевагою дослідження є його практична орієнтованість, зокрема розробка конкретних законодавчих

моделей щодо припинення господарських об'єднань, удосконалення термінологічного апарату, пропозиції щодо реформування механізмів ліквідації та посилення захисту прав кредиторів.

Окремо слід наголосити на тому, що дисертант не лише фіксує проблематику, а й пропонує власні підходи до її вирішення, базуючись як на ретельному аналізі чинного законодавства України, так і на узагальненні правових позицій ЄС. У цьому контексті робота має не просто прикладне значення, а є суттєвим внеском у розвиток національної правової науки, зокрема в сфері господарського та цивільного права, а також права ЄС.

Особливої цінності дисертаційному дослідженню надає його зосередження на захисті прав кредиторів як слабшої сторони у відносинах, пов'язаних із припиненням суб'єкта господарювання. Автором запропоновано вдосконалення інституційних та процесуальних механізмів захисту їхніх прав, зокрема через участь арбітражних керуючих у процедурах припинення, які не охоплювалися Кодексом України з процедур банкрутства.

Зокрема дослідження становить акцент на правовому регулюванні припинення господарських об'єднань – тема, яка досі залишалася поза увагою вітчизняної науки. З огляду на активізацію економічної діяльності об'єднаних корпоративних структур, зокрема з транскордонною участю, окреслена проблема потребує належного нормативного врегулювання. Автор надає обґрунтовані пропозиції щодо розробки моделей припинення концернів, корпорацій, консорціумів та асоціацій, що є цілком новим підходом у науковій літературі.

Окремо слід відзначити глибоке опрацювання автором європейського досвіду правового регулювання обраної проблематики, зокрема положень Директиви № 2017/1132 від 14.06.2017 року «Щодо деяких аспектів корпоративного права (кодифікація)» та Директиви ЄС 2019/1023 від 20.06.2019 року «Про засади превентивної реструктуризації, про погашення боргів та позбавлення прав, а також заходів щодо підвищення ефективності процедур щодо реструктуризації, банкрутства та погашення боргів», які

розглядаються не просто як зразки для механічного запозичення, а як джерело принципів, що можуть бути адаптовані до національних правових умов. Такий підхід свідчить про зріле бачення об'єкта дослідження і забезпечує глибину його концептуального опрацювання.

Таким чином, обрана тема має безперечну теоретико-прикладну значущість, відповідає сучасним потребам розвитку цивільного та господарського законодавства та правозастосовної практики в Україні й узгоджується з напрямками гармонізації правової системи України з правом ЄС. Дослідження Кирпаня Б. В. є своєчасним, перспективним і науково виправданим.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана на кафедрі цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара в межах науково-дослідної роботи на тему: «Виявлення особливостей та удосконалення нормативних парадигм у сфері регулювання цивільно-правових відносин та господарської діяльності в Україні в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0122U001411).

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Рецензування дисертаційного дослідження Кирпаня Б. В. засвідчує, що подана наукова праця є завершеним, логічно вибудованим дослідженням з чітко визначеною структурою, методологічною базою та обґрунтованим системним аналізом правового регулювання припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань за законодавством України та ЄС. Зміст дисертації свідчить про високий ступінь володіння автором теоретичним матеріалом, здатність критично осмислювати чинне законодавство, відокремлювати актуальні проблеми та пропонувати напрями їх вирішення.

Проведене дослідження спирається на глибоку джерельну базу, до складу якої увійшли нормативно-правові акти національного та європейського рівнів, законодавчі акти окремих зарубіжних країн, наукові

праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, судова практика. Дисертант демонструє вміння працювати з комплексом джерел, здійснювати їх глибокий системний аналіз, виявляти проблемні моменти та надавати їм обґрунтовану правову оцінку. Наукова робота вирізняється чітким розмежуванням об'єкта і предмета дослідження, логічним формулюванням мети та завдань, які повністю реалізовані в процесі виконання роботи.

Значну увагу приділено аналізу теоретико-методологічних засад дослідження. Автор широко застосовує діалектичний, історичний, порівняльно-правовий, формально-юридичний, системний та інші методи, що дало змогу забезпечити комплексне та всебічне висвітлення обраної проблематики. Застосування цих методів дозволило ґрунтовно осмислити не лише поточний стан правового регулювання припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань, а й простежити еволюцію відповідних правових механізмів, розкрити специфіку законодавчого підходу в Україні та ЄС.

Окрему увагу в роботі приділено законодавчим аспектам процесу ліквідації та реорганізації підприємницьких товариств, захисту прав кредиторів, особливостям процедур банкрутства, а також припинення господарських об'єднань – тематиці, яка залишається малодослідженою в межах національної правової доктрини. У роботі автор підходить до розгляду досліджуваної теми всебічно: поєднує аналіз законодавчих конструкцій з доктринальними підходами, застосовує порівняльний аналіз правових інститутів, що існують в українському праві та праві ЄС. Такий підхід свідчить про високий ступінь самостійності здобувача у здійсненні наукового пошуку.

Аналіз дисертаційної роботи дозволяє стверджувати, що автор продемонстрував належний рівень володіння навичками наукового аналізу, узагальнення та критичного осмислення правових явищ. Йому вдалося забезпечити системне викладення теоретичних і правозастосовних проблем припинення підприємницьких товариств і господарських об'єднань, що

відображає сформовану наукову позицію здобувача, його здатність аргументовано формулювати висновки та пропозиції.

Основні положення дисертації були оприлюднені здобувачем у 11 наукових працях, серед яких 4 опубліковано у наукових фахових виданнях, зокрема одна – у зарубіжному фаховому виданні, та у 7 у тезах доповідей на наукових конференціях. Тематика публікацій повністю відповідає змісту дисертаційного дослідження та охоплює ключові проблеми, які були предметом аналізу в роботі.

Таким чином, дисертаційна робота Кирпаня Б. В. відповідає встановленим вимогам до кваліфікаційних наукових досліджень, належною якістю теоретичного опрацювання та обґрунтованістю сформульованих положень. Вона засвідчує сформованість у здобувача навичок самостійного здійснення наукового аналізу в межах обраної спеціальності, що дозволяє оцінити її як науково значущу працю, виконану на належному професійному рівні.

Достовірність і наукова новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота Кирпаня Б. В. є теоретично виваженим і цілісним дослідженням, що відзначається високим рівнем достовірності викладених наукових положень та переконливістю сформульованих висновків. Структура, зміст і логіка викладення матеріалу свідчать про глибоке осмислення складної правової проблематики та самостійний підхід здобувача до її вирішення.

Наукові результати, представлені у роботі, є достовірними, підтвердженими широкою джерельною базою, критичним аналізом чинного законодавства України та ЄС, а також обґрунтованими висновками щодо його недоліків і напрямів удосконалення. Дисертант демонструє глибоке розуміння специфіки правового регулювання припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань як у національному, так і в європейському правовому полі. Наукова новизна дисертації полягає насамперед у здійсненні комплексного дослідження правового регулювання

припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань з позицій уніфікації підходів українського та європейського законодавства. У дисертації вперше: розроблено періодизацію процесу розвитку правового регулювання припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань в Україні та ЄС; розроблено на теоретичному та практичному рівнях модель господарсько-правових відносин щодо припинення господарських об'єднань шляхом реорганізації; запропоновано для законодавчого закріплення в Україні модель припинення господарських об'єднань шляхом ліквідації. Здобувачем запропоновано нові терміни, визначення та підходи до категоріального апарату («припинення підприємницького товариства», «припинення господарського об'єднання»), що сприяє удосконаленню правової доктрини у сфері цивільного та господарського права.

Практична цінність дисертації зумовлена чітко сформульованими рекомендаціями щодо вдосконалення законодавства України у сфері припинення підприємницьких товариств, а також розробкою концептуальних засад припинення господарських об'єднань, які наразі недостатньо врегульовані у національному законодавстві.

Наукові результати, що виносяться на захист, є новими, обґрунтованими та такими, що відповідають сучасному рівню розвитку юридичної науки.

Таким чином, наукові положення, сформульовані у дисертації Кирпаня Б. В., мають високий рівень достовірності та достатній ступінь наукової новизни, що свідчить про самостійність, завершеність і наукову цінність проведеного дослідження.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Сформульовані у дисертації Кирпаня Б. В. наукові положення, висновки і рекомендації є науково обґрунтованими з огляду на логіку дослідження, послідовність викладу матеріалу та відповідність сформульованій меті й

завданням наукової роботи. Їхньому формуванню передувала глибока аналітична робота з опрацювання чинного законодавства України та ЄС, а також широкого кола наукових джерел, у яких розглядаються проблеми припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань.

Високий рівень наукової обґрунтованості результатів забезпечено системністю підходу до дослідження, вдалим окресленням об'єкта й предмета, чіткою структуризацією змісту, що сприяло логічному розвитку аргументації та формуванню змістовно насичених висновків. Автором вдало визначено межі правового аналізу, що дозволило зосередитися на ключових аспектах правового регулювання припинення відповідних суб'єктів господарювання як на національному, так і на європейському рівнях.

Зміст дисертації свідчить про високий ступінь аналітичної опрацьованості матеріалу, належний рівень узагальнення правових позицій та аргументоване висвітлення концептуальних засад правового регулювання припинення як підприємницьких товариств, так і господарських об'єднань. Вдало побудована структура роботи забезпечує цілісність викладу й сприяє логічній завершеності дослідження.

Загалом, сформульовані автором наукові положення, висновки і рекомендації є результатом послідовного та методологічно грамотного виконання дослідницьких завдань і можуть бути використані у науково-дослідній роботі – для подальшого дослідження проблематики правового регулювання припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань; правотворчій діяльності – для вдосконалення положень чинного законодавства України у сфері припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань, зокрема за рахунок імплементації окремих законодавчих положень ЄС; правозастосовній діяльності – для удосконалення механізму припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань щодо запровадження чітких гарантій захисту прав кредиторів та гарантій невідворотності виконання підприємствами, що припиняються максимального обсягу, взятих на себе господарських

зобов'язань; у навчальному процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Цивільне право», «Господарське право», «Корпоративне право», «Міжнародне приватне право», «Право Європейського Союзу», а також при підготовці підручників, навчальних посібників і навчально-методичних матеріалів із зазначених дисциплін.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертаційна робота Кирпаня Б. В. є комплексним, методологічно обґрунтованим та завершеним дослідженням, у якому автору вдалося цілісно охопити складне в національній доктрині правове явище – припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань в умовах реформування правової системи України під впливом євроінтеграційних процесів.

Структура дисертації логічна й послідовна, що сприяє цілісному сприйняттю її змісту. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить – 227 сторінок, основний зміст роботи викладено на 165 сторінках. Список 29 використаних джерел містить 181 найменувань і викладений на 20 сторінках. Додатки містяться на 4 сторінках. Зміст кожного розділу логічно пов'язаний із загальною метою дослідження та спрямований на розв'язання визначених завдань.

У вступі належним чином обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт і предмет дослідження, сформульовано мету, завдання, наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

Перший розділ «Теоретико-методологічні засади дослідження правового регулювання припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань за законодавством України та Європейського Союзу» присвячено теоретико-методологічним засадам дослідження. Автор пропонує власну історичну періодизацію становлення правового регулювання припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань в Україні та ЄС, що становить вагомий науковий внесок. Важливо,

що поняття припинення підприємницького товариства та господарського об'єднання проаналізовано з урахуванням еволюції правової доктрини та потреб сучасної правозастосовної практики. Автор обґрунтовано вказує на фрагментарність термінологічного апарату, пропонуючи власні пропозиції з його уніфікації.

Другий розділ «Правове регулювання припинення підприємницьких товариств за законодавством України та Європейського Союзу» демонструє високий рівень аналітичного опрацювання форм і процедур припинення підприємницьких товариств. Окрема увага приділяється співвідношенню правового регулювання ліквідації підприємницьких товариств відповідно до Цивільного кодексу України та Кодексу України з процедур банкрутства. Автор не лише чітко розмежовує добровільну й примусову ліквідацію, але й пропонує алгоритмізовану модель їх реалізації, акцентуючи на доцільності залучення арбітражного керуючого навіть поза межами процедур банкрутства для належного захисту прав кредиторів. Важливим здобутком є також правовий аналіз процедур злиття та приєднання, що супроводжується ґрунтовними рекомендаціями щодо їх уніфікації в межах національного законодавства з урахуванням положень директив ЄС.

У третьому розділі «Правове регулювання припинення господарських об'єднань за законодавством України та Європейського Союзу» автор акцентує увагу на малодослідженій в українській юридичній науці сфері – правовому регулюванні припинення господарських об'єднань. Дисертант не лише досліджує відповідні дефініції, але й пропонує інституційні й процедурні моделі їх припинення, враховуючи специфіку таких об'єднань, як концерн, консорціум, корпорація, асоціація. Розкрито правову природу припинення господарських об'єднань у праві ЄС та окреслено перспективи адаптації таких моделей до українських правових реалій.

У висновках дисертації підсумовано досягнуті результати, що свідчать про логічне завершення наукового пошуку. Усі поставлені завдання виконано, а отримані теоретичні положення та практичні рекомендації

становлять цінність як для подальших наукових досліджень, так і для правозастосовної та законотворчої діяльності.

Отже, дисертація вирізняється чіткою логікою викладення, глибоким теоретичним змістом, високим рівнем аналітики матеріалу, власною аргументацією та обґрунтованими висновками. Зміст роботи повністю відображає заявлену тему, а сама робота є завершеною, самостійною науковою працею, яка відображає високий рівень підготовки здобувача.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційного дослідження. У процесі рецензування дисертаційного дослідження Кирпаня Б. В. виявлено низку положень, що можуть стати предметом наукової дискусії або потребують додаткового уточнення, аргументації чи подальшої розробки. Вони не знижують загальну наукову цінність роботи, проте вказують на потенціал для подальших досліджень у межах обраної тематики.

1. Автор у підрозділі 2.1 дисертації приділяє значну увагу диференціації форм реорганізації підприємницьких товариств, детально аналізуючи злиття та приєднання. Проте поза детальним фокусом залишаються особливості таких форм реорганізації підприємницьких товариств, як поділ і перетворення, які також потребують глибшого аналізу, зокрема, в контексті захисту прав кредиторів, а також механізмів правонаступництва.

2. У підрозділі 1.2 наукової праці окреслено історичні етапи розвитку законодавства України та Європейського Союзу у сфері припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань. Водночас у роботі відсутнє цілісне порівняльно-правове дослідження відповідних історичних етапів розвитку в Україні та ЄС, що дозволило б виявити спільні тенденції, відмінності та напрями впливу європейського досвіду на формування національного правового регулювання.

3. Дисертант в підрозділі 3.3 роботи зосереджується на дослідженні директив ЄС, які регулюють припинення господарських об'єднань, однак не аналізує відповідну судову практику ЄС, що стосується захисту прав

учасників, кредиторів або правонаступників при припиненні господарських об'єднань. Це могло б суттєво підсилити європейську компоненту дослідження.

4. У підрозділах 3.1 та 3.2 роботи слушно порушено питання необхідності забезпечення захисту прав кредиторів у процедурах припинення господарських об'єднань. Однак не проаналізовано, чи можливе законодавче застосування до таких процедур принципу «best-interest-of-creditors test», який активно функціонує у праві Європейського Союзу, зокрема відповідно до Директиви ЄС 2019/1023 від 20.06.2019 року «Про засади превентивної реструктуризації, про погашення боргів та позбавлення прав, а також заходів щодо підвищення ефективності процедур щодо реструктуризації, банкрутства та погашення боргів».

Підсумовуючи зазначене, можна зробити висновок, що висловлені зауваження не впливають істотно на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Кирпаня Б. В., проте дають підстави для подальшої наукової дискусії та розвитку дослідженої тематики в умовах трансформації національного законодавства до права ЄС.

Дотримання академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження Кирпаня Б. В. є самостійною, завершеною науковою працею, у якій представлено обґрунтовані висновки та пропозиції, сформульовані автором на основі власного аналізу. Усі запозичені положення, ідеї чи формулювання супроводжуються відповідними посиланнями на джерела, що свідчить про дотримання вимог академічної доброчесності. Порушення вимог щодо авторства, а також використання чужих матеріалів без належного цитування у роботі не зафіксовано. Автор дотримався вимог чинного законодавства України у сфері інтелектуальної власності. Таким чином, у дисертації Кирпаня Б. В. на тему «Правове регулювання припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань за законодавством України та Європейського Союзу» ознак недотримання академічної доброчесності не виявлено.

Загальна оцінка кваліфікаційної наукової праці. Підсумовуючи викладене, слід констатувати, що дисертаційне дослідження Кирпани Богдана Володимировича на тему «Правове регулювання припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань за законодавством України та Європейського Союзу» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, запропоновано нове бачення вирішення складної наукової проблеми, що полягає в комплексному аналізі правового регулювання припинення підприємницьких товариств та господарських об'єднань, а також у визначенні напрямів вдосконалення чинного законодавства України з урахуванням європейського досвіду. Робота повністю відповідає вимогам, які закріплені у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, її автор – **Кирпань Богдан Володимирович** – на основі публічного захисту заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент

Зав. кафедри цивільного, трудового
та господарського права
юридичного факультету
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара
д-р політ. наук, канд. юрид. наук, професор

Ігор АЛЕКСЕЄНКО

Підпис д-р політ. наук, канд. юрид. наук,
професора **Алексеев І. Г.**

«ЗАСВІДЧУЮ»

Проректор з наукової роботи
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара

«06» 08 2025 р.

Олег МАРЕНКОВ